

25. nedeľa v Cezročnom období

Am 8, 4-7

Ž 113, 1-2. 4-6. 7-8

1 Tim 2, 1-8

Lk 16, 1-13 *alebo kratšie* Lk 16, 10-13

Ježiš v Lukášovom evanjeliu pokračuje vo svojom „pochode smrti“ do Jeruzalema (Lk 9 – 19) a v túto nedeľu nás vyzýva, aby sme si jasne a vedome vybrali svoj životný cieľ: Boha alebo peniaze. Prvé čítanie nám pripomína, že bohatstvo bolo pre Boží ľud v dejinách spásy zvodnou pascou.

Čítanie z knihy proroka Amosa [Am 8, 4-7](#)

„Čujte vy, čo šliapete po chudákovi a nivočíte bedárov v krajine. Hovoríte: ‚Kedy prejde novmesiac, aby sme mohli predávať obilie, a sobota, aby sme mohli otvoriť sýpky, zmenšovať mieru, zvyšovať cenu a používať falošné váhy, kupovať úbohých za peniaze a bedára za pár sandálov a predat' aj smeti z obilia?‘“

Pán sa zaprisahal na slávu Jakuba: „Nikdy nezabudnem na nijaký ich skutok.“

Amos je často považovaný za prvého z „literárnych“ (t.j. písucich) prorokov, pretože jeho relatívne krátka služba pravdepodobne pripadla na desaťročie 770 – 760 pred Kristom. Am 1, 1 datuje jeho prorokovanie do obdobia „dva roky pred zemetrasením“ za vlády Uziáša z Judska a Jeroboama II. z Izraela, čo je udalosť, ktorú archeológovia teraz približne odhadujú na rok 760 pred Kristom, plus-mínus 25 rokov. To by pravdepodobne umiestnilo jeho službu tesne pred Ozeášovu dlhšiu kariéru (asi 750 – 725 pred Kristom).

Amos, podobne ako Ozeáš, prorokoval severnému Izraelu, no na rozdiel od Ozeáša nebol sám severan. Bol z Judska, z Tekuy, dediny na juh od Jeruzalema, a bol poľnohospodársky pracovník, ktorý choval ovce a staral sa o poľné figy (Am 7, 14). Boh ho povolal, aby kázal súd severnému Izraelu v čase, keď bol tento národ bohatý, arogantný a utláčal svojich južných susedov. Amos sa jasne distancuje od profesionálnych prorokov, ktorí sa naučili prorokovať od svojich otcov a praktizovali to ako druh rodinného remesla (pozri Am 7, 12–14). Nemotivovala ho túžba zarobiť si na živobytie, ale poháňalo ho skutočné poverenie od Boha (7, 15).

Prvé čítanie tejto nedele je časťou štvrtého zo série piatich videní (7, 1–9, 8) Božieho súdu, ktoré tvoria poslednú veľkú časť knihy. Po veštbe súdu proti Amasiášovi, nespravodlivému kňazovi (7, 16–17) Amos vidí „kôš (letného) ovocia [žid. qāyîtz]“, čo znamená, že „príde koniec [hebr. qêtz] na môj ľud, Izrael“ (8, 1–2). Nárek, smútok,

smrť a hlad po Božom slove postihnú Izrael kvôli zneužívaniu chudobných (8, 4–7) a uctievaní falošných bohov (8, 13–14).

Pozoruhodnou črtou tohto prvého čítania je spôsob, akým títo starovekí izraelskí obchodníci považujú náboženstvo za prekážku zisku. „Kedy prejde novmesiac, aby sme mohli predávať obilie...?“ Sobota, ktorú Boh dal človeku ako krásny deň odpočinku, ktorý si má užiť s rodinou, priateľmi a samotným Bohom, je teraz vnímaná ako bremeno a obmedzovanie honby za ziskom.

Ako katolíci často zabúdame, že zachovávanie soboty (v Novej zmluve posunutej na prvý deň týždňa, deň Pána) je stále súčasťou Desatora a pre kresťanov je povinné. Hoci mnohí z nás žijeme vo formálne „kresťanských“ kultúrach, úcta ku dňu Pána sa takmer stratila a namiesto toho veľkoobchod a maloobchod funguje v deň Pánovho odpočinku a uctievania ako v každý iný deň. Ľudia idú zo sv. omše do potravín, pričom si nemyslia, že táto prax podporuje maloobchodníkov, ktorí majú v nedeľu otvorené, a preto vyžadujú, aby tam ich zamestnanci s minimálnou mzdou (chudobní) boli a pracovali v deň, ktorý by mal byť dňom odpočinku a bohoslužieb pre všetkých. Dôsledky pre kresťanskú kultúru sú tragické, pretože potom nezostáva jediný deň odpočinku, keď by ľudia mali slobodu uctievať a tráviť čas v pokoji s Bohom a rodinou. Ako Cirkev nemôžeme obnoviť kresťanskú kultúru bez toho, aby sme – prinajmenšom medzi kresťanmi! – obnovili úctu k oddychu, ktorý je v deň Pána primeraný.

Amos je v židovskej a kresťanskej tradícii najznámejší ako kazateľ spravodlivosti, ktorý sa nebál verejne pokarhať bohatú elitu svojej doby, ktorej pokrytecké a synkretistické náboženské praktiky nijako nezmiernili vinu za ich sociálne a ekonomické zneužívanie chudobných. Amos skladal svoje proroctvá ako jednoduchú, ale živú poéziu, ako v tomto často citovanom úryvku:

„Nenávidím, zavrhum vaše sviatky a nevoňajú mi vaše zhromaždenia. Keď mi prinášate celopaly a svoje pokrmové obety, nemám v nich záľubu a na tučné pokojné obety sa nepozriem. Odstráň odo mňa hluk svojich piesní, nechcem počuť ani zvuk tvojich hárf. Radšej nech prúdi právo ako voda a spravodlivosť ako stály potok” (Am 5, 21–24).

Amosove slová aj dnes pripomínajú veriacim kresťanom, že vonkajšie dodržiavanie cirkevných obradov nie je výhovorkou ani ospravedlnením pre pôžitkárske životný štýl a ľahostajnosť voči chudobným a núdzným.

Responzóriový žalm [Ž 113, 1-2. 4-6. 7-8](#)

R.: Chváľte Pána, lebo dvíha chudobných.

*Chváľte, služobníci Pánovi, **

chváľte meno Pánovo.

*Nech je velebené meno Pánovo **

odteraz až naveky. R.

*Vyvýšený je Pán nad všetky národy **

a jeho sláva nad nebesia.

*Kto je ako Pán, náš Boh, čo tróni na výsostiach, **

a predsa dbá o všetko nepatrné na nebi i na zemi? R.

*Z prachu dvíha chudobného **

a zo smetiska povyšuje bedára

*a dáva mu sedieť vedľa kniežat, **

vedľa kniežat svojho ľudu. R.

Žalm 113 je dosť významným otvorením časti Žaltára známej ako „Egyptský hallel“, teda šiestich žalmov 113 – 118. Tie sa spievali počas veľkonočného sederu alebo liturgie ako dva hymny (113 – 114 a 115 – 118), alebo sa spojili do jedného. To je pravdepodobne ten „hymnus“ spomínaný v evanjeliách, ktorý spieval Ježiš a apoštoli pred odchodom z hornej miestnosti do Getsemani. Tieto žalmy sa nazývali „Egyptský hallel“, pretože hallel znamená „chvála“ a v kontexte Veľkej noci sa chápali tak, že chvália Boha za exodus z Egypta. Žalm 113 s dôrazom na to, že Boh pozdvihol chudobných, slúžil Izraelu na to, aby si každoročne pripomenul, že ich pôvod bol v chudobe: boli otrokmi, ktorí prakticky nič nevlastnili, nemali v cudzej krajine žiadne práva ani útočisko. Pre Boží ľud je vždy dobré zamyslieť sa nad tým, že jeho pôvod bol v chudobe. Pavol musel Korintňanom pripomenúť, že keď prvýkrát reagovali na evanjelium, nebolo medzi nimi „veľa múdrych podľa tela ani veľa mocných, ani veľa urodzených, ale čo je svetu bláznivé, to si vyvolil Boh, aby zahanbil múdrych“ (1 Kor 1, 26 – 27). Často sa obraciame k Bohu v núdzi alebo v momentoch, keď sme „na dne“. Boh nám potom dáva milosť, aby sme zhromaždili nejaké zdroje a opäť sa postavili na vlastné nohy – ale potom príliš často zabúdame na svoju pôvodnú

chudobu a závislosť a začíname byť hrdí na svoje bohatstvo, alebo sa snažíme získať viac. Aby Boh pomohol Izraelu bojovať proti tejto tendencii, dal im Veľkú noc, a nám dáva Eucharistiu

Čítanie z Prvého listu svätého apoštola Pavla Timotejovi [1 Tim 2, 1-8](#)

Milovaný, predovšetkým žiadam, aby sa konali prosby, modlitby a orodovania a vzdávali sa vďaka za všetkých ľudí, za kráľov i za všetkých, čo sú na vyšších miestach, aby sme mohli žiť tichým a pokojným životom vo všetkej nábožnosti a mravnej čistote. Toto je dobré a milé pred Bohom, naším Spasiteľom, ktorý chce, aby boli všetci ľudia spasení a poznali pravdu.

Lebo jeden je Boh a jeden prostredník medzi Bohom a ľuďmi – človek Kristus Ježiš, ktorý vydal seba samého ako výkupné za všetkých, ako svedectvo v pravom čase. A ja som ustanovený za jeho hlásateľa a apoštola – hovorím pravdu, neklamem –, za učiteľa pohanov vo viere a pravde.

Chcem teda, aby sa muži modlili na každom mieste a dvíhali čisté ruky bez hnevu a hádok.

Druhé čítania v tomto období roka prechádzajú osobnými listami sv. Pavla. Tento úryvok z Prvého listu svätého Pavla Timotejovi zdôrazňuje potrebu, aby sa kresťanská komunita spoločne modlila, najmä za vládnych predstaviteľov. Dobrá vláda je potrebná, „aby sme mohli žiť tichým a pokojným životom vo všetkej nábožnosti a mravnej čistote. Toto je dobré a milé pred Bohom, ...ktorý chce, aby boli všetci ľudia spasení...“. Prečo sú dobrá vláda a pokojný život spojené so „spásou všetkých“? Pretože politická stabilita umožňuje Cirkvi nerušene plniť svoje evanjelizačné poslanie. Pápež František povedal o tejto pasáži svätého Pavla niekoľko priamych slov:

Nikto z nás nemôže povedať: „Ja s tým nemám nič spoločné, oni vládnu...“ Nie, nie, ja som zodpovedný za ich vládnutie a musím sa snažiť, aby sa im dobre vládlo, a musím sa snažiť, aby som sa podľa svojich možností zúčastňoval na politike. Politika je podľa sociálnej náuky Cirkvi jednou z najvyšších foriem lásky k blížnemu, pretože slúži spoločnému dobru. Nemôžem si od toho umyť ruky, však? Všetci musíme niečo dať!

Pápež si všimol, že existuje tendencia hovoriť o vodcoch iba zle a frflať, keď veci nejdú dobre. „Počúvate televíziu a oni [ich] mlátia a mlátia; čítaš noviny a ako ich bijú.“ Pokračoval: „Áno, možno je vodca hriešnik, ako bol Dávid, ale ja musím pracovať na svojich názoroch, na svojich slovách, dokonca aj na náprave“, pretože všetci sa musíme podieľať na spoločnom blahu. Nie je pravda, že katolíci by sa nemali miešať do politiky:

„Dobry katolik sa nemieša do politiky.“ To nie je pravda. To nie je dobrá cesta. Dobry katolik sa mieša do politiky a ponúka to najlepšie zo seba, aby tí, ktorí vládnu, mohli tak robiť. Čo je však to najlepšie, čo môžeme ponúknuť tým, ktorí vládnu? Modlitba! To je to, čo hovorí Pavol: „Modlite sa za všetkých ľudí, za kráľov i za všetkých, čo sú na vyšších miestach“. „Ale otče, ten človek je zlý, mal by ísť do pekla...“ Modlite sa za neho, modlite sa za ňu, aby mohli dobre vládnuť, aby mohli milovať svoj ľud, aby mohli slúžiť svojmu ľudu, aby boli pokorní.“ Kresťan, ktorý sa nemodlí za tých, ktorí vládnu, nie je dobrý kresťan! „Ale otče, ako sa budem modliť za toho človeka, človeka, ktorý má problémy...“ Modlite sa, aby sa táto osoba obrátila!¹

Čítanie zo svätého Evanjelia podľa Lukáša [Lk 16, 1-13](#)

Ježiš povedal svojim učeníkom: „Bol istý bohatý človek, ktorý mal správcu, a toho obžalovali u neho, že mu rozhadzuje majetok. Zavolať si ho a povedal mu: ‚Čo to počúvam o tebe? Vydaj počet zo svojho šafárenia, lebo už nemôžeš ďalej šafáriť.‘

Správca si povedal: ‚Čo budem robiť, keď ma môj pán zbavuje správcovstva? Kopat' nevládzem, žobrať sa hanbím. Viem, čo urobím, aby ma niekde prijali do domu, keď ma zbavia správcovstva.‘

Zavolať si po jednom dlžníkov svojho pána a vravel prvému: ‚Koľko dlhuješ môjmu pánovi?‘

On povedal: ‚Sto kadí oleja.‘

Vravel mu: ‚Tu máš svoj úpis, rýchlo si sadni a napíš päťdesiat.‘

Potom povedal inému: ‚A ty koľko dlhuješ?‘

On vravel: ‚Sto meríc pšenice.‘ Vravel mu: ‚Tu máš svoj úpis a napíš osemdesiat.‘

A pán pochválil nepoctivého správcu, že si opatrne počínal. Lebo synovia tohto sveta sú voči sebe navzájom predvídavejší ako synovia svetla.

Aj ja vám hovorím: Robte si priateľov z nespravodlivej mamony, aby vás, až sa pominie, prijali do večných príbytkov.

Kto je verný v najmenšom, je verný aj vo veľkom, a kto je nepoctivý v malom, je nepoctivý aj vo veľkom.

Ak ste teda neboli verní v nespravodlivej mamone, kto vám zverí pravé bohatstvo? A ak ste neboli verní v cudzom, kto vám dá, čo je vaše?

¹ Citát pápeža Františka z “Pope calls faithful to pray, participate actively in politics,” Catholic News Agency, September 16, 2003, <https://www.catholicnewsagency.com/news/pope-calls-faithful-to-pray-participate-actively-in-politics>.

Nijaký sluha nemôže slúžiť dvom pánom; pretože buď jedného bude nenávidieť a druhého milovať, alebo jedného sa bude pridržať a druhým bude opovrhovať. Nemôžete slúžiť aj Bohu, aj mamone.“

alebo kratšie

Čítanie zo svätého Evanjelia podľa Lukáša [Lk 16. 10-13](#)

Ježiš povedal svojim učeníkom: „Kto je verný v najmenšom, je verný aj vo veľkom, a kto je nepoctivý v malom, je nepoctivý aj vo veľkom.

Ak ste teda neboli verní v nespravodlivej mamone, kto vám zverí pravé bohatstvo? A ak ste neboli verní v cudzom, kto vám dá, čo je vaše?

Nijaký sluha nemôže slúžiť dvom pánom; pretože buď jedného bude nenávidieť a druhého milovať, alebo jedného sa bude pridržať a druhým bude opovrhovať. Nemôžete slúžiť aj Bohu, aj mamone.“

Úloha správcu vo veľkej domácnosti v sebe niesla veľkú zodpovednosť, ale aj bohatstvo a prestíž. Bol ňou poverený pánov naj dôveryhodnejší mužský otrok. Výsledkom bolo, že podnikaví mladí slobodní ľudia v Rímskej ríši niekedy sami seba predávali za otrokov bohatým mužom, aby sa stali správcami ich domácností.

Keďže správcovstvo bolo administratívnym postavením, v ktorom sa žilo vo fyzickom pohodlí, správca v tomto podobenstve si uvedomuje, že má veľké problémy, keď ho chce pán vyhodiť. Nehodí sa na žiadny iný spôsob obživy a ako otrok nemá žiadny vlastný majetok. Bol zvyknutý stýkať sa s ľuďmi na úrovni svojho pána, hoci v skutočnosti im nie je sociálne ani právne rovnocenným partnerom.

Snaží sa teda o akýsi „administratívny podvod“. Zavolá dlžníkov svojho pána a nechá ich manipulovať s ich dlžnými úpismi, aby „vymazali“ významnú časť svojho dlhu. Potom budú zaviazaní tomuto správcovi, keď bude prepustený.

Nakoniec, keď pán zistil, čo správca urobil, „pochválil“ ho. To pravdepodobne znamená, že (neochotne) priznal, aký prefíkaný jeho bývalý zamestnanec bol.

Lebo synovia tohto sveta sú voči sebe navzájom predvídavejší ako synovia svetla.

Ľudia bez viery majú často viac „praktickej inteligencie“ pri jednaní s inými ako tí, ktorí praktizujú vieru. Preto je pre kresťanov najlepšie zostať mimo zhonu za majetkom, než sa v ňom snažiť súťažiť.

Aj ja vám hovorím: Robte si priateľov z nespravodlivej mamony, aby vás, až sa pomínie, prijali do večných príbytkov.

Toto je možno kľúčové učenie celého tohto čítania. Svet podporuje postoj, v ktorom využívame ľudí na získavanie vecí. Ježiš to obracia: použite veci na získanie ľudí. Ak míňanie peňazí a rozdávanie statkov môže iným priniesť priateľstvo s Cirkvou a v konečnom dôsledku so samotným Kristom, potom tie peniaze utraťte a darujte tie statky.

Pohanské náboženstvo v starovekom svete malo tendenciu byť polomagickou manipuláciou s duchovnou ríšou (ríšou „bohov“) s cieľom získať materiálne bohatstvo. Kresťanstvo je presným opakom. Je to náboženstvo, v ktorom obetujeme hmotné statky, aby sme získali duchovné bohatstvo. To je jeden z dôvodov, prečo je „evanjelium o zdraví a bohatstve“ tak pomýlené. Pravidelne možno počuť rozhlasového alebo televízneho evanjelistu, ktorý káže Krista ako prostriedok k „dobrému životu“ – to je návrat k pohanstvu, podriadenosť duchovného materiálnemu. Nevedie k pravému obráteniu, pretože kým je Ježiš prostriedkom na dosiahnutie cieľa, a nie cieľom samotným, človek ešte nie je kresťanom.

Kto je verný v najmenšom, je verný aj vo veľkom, a kto je nepoctivý v malom, je nepoctivý aj vo veľkom.

Ak ste teda neboli verní v nespravodlivej mamone, kto vám zverí pravé bohatstvo? Ak ste neboli verní v cudzom, kto vám dá, čo je vaše?

„Nepodstatné záležitosti“ často vôbec nie sú malé, pretože ich dôsledky môžu byť obrovské. Ukázalo sa to pred niekoľkými rokmi, keď sa vesmírna sonda Mars Climate Orbiter za 136 miliónov dolárov, navrhnutá a vypustená na štúdium klímy a atmosféry Marsu, stratila počas svojej prvej výpravy v dôsledku poruchy. V čom bol problém? Dodávateľ Lockheed Martin skonštruoval zariadenie pomocou meraní v anglických jednotkách, zatiaľ čo nákupca, NASA, vykonával svoje operácie iba v metrických.

Malé záležitosti – palec verzus centimeter – môžu mať nielen obrovské materiálne následky, ale aj duchovné. Svätý Josemaría Escrivá hovorieval, že stav ľudskej duše vie posúdiť pri pohľade na jeho stôl alebo pri nahliadnutí do jeho šatníka. Vnútro človeka sa odráža v jeho najmenších činoch.

Ježiš nás tu učí, že materiálne bohatstvo – ktoré má z večnej perspektívy len veľmi malý význam – nám slúži ako „testovacie laboratórium“. Verná správa hmotných dobier – ktorá zahŕňa štedrosť voči chudobným – si získava priazeň u Boha a duchovné požehnanie, a naopak, pôžitkárske užívanie hmotných dobier škodí duchovnému pokroku.

Nijaký sluha nemôže slúžiť dvom pánom; pretože buď jedného bude nenávidieť a druhého milovať, alebo jedného sa bude pridržať a druhým bude opovrhovať. Nemôžete slúžiť aj Bohu, aj mamone.

Kresťan, ktorý pristupuje k učeníctvu s Kristom s tým, že sa stále snaží dosiahnuť „americký sen“ alebo „dobrý život“, sa odsudzuje na frustráciu. Ak vám v tomto živote ide o bohatstvo, potešenie alebo moc, máte nesprávne náboženstvo!

Je napríklad naozaj úbohé, že kresťania, ktorí sa v mladosti venujú misijnej práci, sú v polovici života zatrpknutí alebo nespokojní, keď si uvedomia, že nemajú materiálne bohatstvo alebo pohodlie svojich rovesníkov, ktorí sa pustili do podnikania hneď po strednej alebo vysokej škole. Frustrácia nastáva, keď sa kresťan prestane sústrediť na Krista a začne túžiť po určitých pôžitkoch alebo činnostiach, ktoré sa mu zdajú nedostupné alebo sú nezlučiteľné s jeho životným povolaním. Jedinou odpoveďou na tento druh frustrácie je opätovná konverzia: pripomenúť si, komu slúžime a prečo, a znovu sa vydať službe jemu.